

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 76.942/1/V
van 14 augustus 2024

avis 76.942/1/V
du 14 août 2024

over

sur

een ontwerp van koninklijk
besluit 'tot wijziging van
boek VII, titel 1 betreffende
biologische agentia van de
codex over het welzijn op het
werk'

un projet d'arrêté royal
'modifiant le livre VII, titre 1
relatif aux agents biologiques
du code du bien-être au
travail'

Op 5 juli 2024 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Werk verzocht binnen een termijn van dertig dagen, van rechtswege* verlengd tot 21 augustus 2024, een advies te verstrekken over een ontwerp van koninklijk besluit ‘tot wijziging van boek VII, titel 1 betreffende biologische agentia van de codex over het welzijn op het werk’.

Het ontwerp is door de eerste vakantiekamer onderzocht op 8 augustus 2024. De kamer was samengesteld uit Wilfried VAN VAERENBERGH, eerste voorzitter van de Raad van State, Jeroen VAN NIEUWENHOVE, kamervoorzitter, Elly VAN DE VELDE, staatsraad, en Greet VERBERCKMOES, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Laurens LAVRYSEN, adjunct-auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Tim CORTHAUT, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 14 augustus 2024.

*

Le 5 juillet 2024, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre du Travail à communiquer un avis dans un délai de trente jours, prorogé de plein droit * jusqu'au 21 août 2024, sur un projet d'arrêté royal ‘modifiant le livre VII, titre 1 relatif aux agents biologiques du code du bien-être au travail’.

Le projet a été examiné par la première chambre des vacations le 8 août 2024. La chambre était composée de Wilfried VAN VAERENBERGH, premier président du Conseil d'État, Jeroen VAN NIEUWENHOVE, président de chambre, Elly VAN DE VELDE, conseiller d'État, et Greet VERBERCKMOES, greffier.

Le rapport a été présenté par Laurens LAVRYSEN, auditeur adjoint.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Tim CORTHAUT, conseiller d'État.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 14 août 2024.

*

---

* Deze verlenging vloeit voort uit artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, *in fine*, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, waarin wordt bepaald dat deze termijn van rechtswege verlengd wordt met vijftien dagen wanneer hij begint te lopen tussen 15 juni en 15 augustus.

* Ce délai résulte de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 2°, *in fine*, des lois ‘sur le Conseil d'État’, coordonnées le 12 janvier 1973 qui précise que ce délai est prolongé de plein droit de quinze jours lorsqu'il prend cours du 15 juin au 15 août.

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

VOORAFGAANDE OPMERKING

2. Rekening houdend met het ogenblik waarop dit advies wordt gegeven, vestigt de Raad van State de aandacht van de adviesaanvrager erop dat de ontbinding van de Wetgevende Kamers tot gevolg heeft dat de regering sedert die datum en totdat, na de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers, een nieuwe regering is benoemd door de Koning, niet meer over de volheid van haar bevoegdheid beschikt. Dit advies wordt evenwel gegeven zonder dat wordt nagegaan of dit ontwerp in die beperkte bevoegdheid kan worden ingepast, aangezien de afdeling Wetgeving geen kennis heeft van het geheel van de feitelijke gegevens die de regering in aanmerking kan nemen als ze te oordelen heeft of het vaststellen of het wijzigen van verordeningen noodzakelijk is.

STREKKING EN RECHTSGROND VAN HET ONTWERP

3. Het voor advies voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit beoogt wijzigingen aan te brengen in een aantal bepalingen van boek VII, titel 1, van de codex over het welzijn op het werk (hierna: de codex) die betrekking hebben op biologische agentia. Uit de bij de adviesaanvraag gevoegde stukken blijkt dat die bepalingen worden aangepast met het oog op een meer getrouwe omzetting van richtlijn 2000/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 september 2000 ‘betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico’s van blootstelling aan biologische agentia op het werk’.

4.1. Zoals in de aanhef van het ontwerp wordt aangegeven, vindt het ontwerp rechtsgrond in artikel 4, § 1, van de wet van 4 augustus 1996 ‘betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk’. Die bepaling machtigt de Koning om “aan de werkgevers en de werknemers alle maatregelen op [te] leggen die nodig zijn voor het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk”.

4.2. Het koninklijk besluit van 28 april 2017 ‘tot vaststelling van boek VII – Biologische agentia van de codex over het welzijn op het werk’, waarmee de te wijzigen bepalingen werden ingevoerd, vond daarnaast ook rechtsgrond in, onder meer,¹ artikel 5, § 3, van de wet van 4 augustus 1996, dat de Koning machtigt om algemene preventiebeginselen inzake welzijn op het werk “nader [te] omschrijven en nader uit [te] werken met toepassing van of ter voorkoming van specifieke risicosituaties”. Gevraagd of ook op die bepaling een beroep moet worden gedaan als rechtsgrond voor het ontwerp, antwoordde de gemachtigde het volgende:

---

¹ Dat besluit vond eveneens rechtsgrond in artikel 12, § 1, 5°, van de wet van 4 augustus 1996, doch die bepaling biedt met betrekking tot het voorliggend ontwerp geenszins rechtsgrond.

“Over het algemeen worden de besluiten met betrekking tot de codex vastgesteld op basis van artikel 4,§1 van de welzijnswet. Een verwijzing naar artikel 5,§3 is slechts nodig, indien er specifieke toepassingsregels met betrekking tot de algemene preventiebeginselen worden vastgesteld. Er kan gesteld worden dat dit het geval is met betrekking tot de maatregelen ter bescherming van werknemers bij blootstelling aan biologische agentia.”

Hiermee kan worden ingestemd. In de aanhef dient dan eveneens melding te worden gemaakt van artikel 5, § 3, van de wet van 4 augustus 1996.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 1

5. Artikel 1 van het ontwerp beoogt het eerste lid van artikel VII.1-18 van de codex te vervangen. Er wordt verduidelijkt dat de maatregelen die op grond van dat artikel worden genomen betrekking hebben op situaties waarin er een risico is op een “onopzettelijke blootstelling” van de werknemers aan een biologisch agens. De huidige bepaling spreekt enkel van een “blootstelling”, net zoals het parallelle artikel 4, lid 2, van richtlijn 2000/54/EG. Gevraagd of hierdoor geen discordantie ontstaat met die richtlijn bepaling, antwoordde de gemachtigde het volgende:

“Verduidelijking van de werkzaamheden die onder de werkingssfeer van de richtlijn/bepalingen van de codex inzake biologische agentia vallen: de bepalingen in de codex geven reeds aan dat werkzaamheden, waarbij er geen welbewust voornemen bestaat om te werken met een biologisch agens, maar wel blootstelling van de werknemers aan een biologisch agens met zich mee kan brengen, ook onder de bepalingen van boek VII vallen, wanneer de risicoanalyse dit uitwijst. De toevoeging van ‘onopzettelijke blootstelling’ is echter een duidelijkere manier om dit te formuleren en ervoor te zorgen dat er geen twijfel kan bestaan over het niet-intentionele karakter van een mogelijke blootstelling. De bewoording inzake onopzettelijk blootstelling is overgenomen uit de ‘opmerking vooraf’ van bijlage I - Indicatieve lijst van beroepswerkzaamheden van de richtlijn. De inhoud van deze bijlage en artikel 4 van de richtlijn diende als basis voor de inhoud van artikel VII.1-18 van de codex over het welzijn op het werk. Met deze wijziging wordt de inhoud van bijlage I van de richtlijn correcter weergegeven.”

Hiermee kan worden ingestemd.

6. In het ontworpen artikel VII.1-18, eerste lid, van de codex worden de verwijzingen naar de bepalingen van de codex die de maatregelen bevatten die genomen moeten worden in geval van een risico op een onopzettelijke blootstelling, gewijzigd. De verwijzing naar artikel VII.1-14 (vervanging biologische agens door een niet of minder gevaarlijk agens) wordt geschrapt, en een verwijzing naar de artikelen VII.1-15 (passende fysieke beheersingsmaatregelen tegen blootstelling), VII.1-16 (risico van blootstelling tot een laag niveau terugbrengen) en VII.1-56 tot VII.1-81 (bepalingen inzake inenting en inzake informatie en kennisgeving aan de inspectie) wordt toegevoegd.

Het te wijzigen artikel VII.1-18 van de codex is een omzetting van artikel 4, lid 2, van richtlijn 2000/54/EG. Die bepaling bevat ook een verwijzing naar artikel 5 van die richtlijn, dat is omgezet bij artikel VII.1-14 van de codex. Gevraagd naar een verantwoording voor het schrappen van de verwijzing naar artikel VII.1-14 van de codex, in het licht van de verwijzing naar artikel 5 van richtlijn 2000/54/EG in artikel 4, lid 2, van die richtlijn, antwoordde de gemachtigde het volgende:

“De motivering om artikel VII.1-14 uit de lijst van artikelen met maatregelen te schrappen, is omdat er een fout staat in de richtlijn 2000/54/EC: er wordt namelijk in artikel 4 van de richtlijn, bij een werkzaamheid die niet het welbewuste voornemen impliceert met een biologisch agens te werken of een dergelijk agens te gebruiken, maar wel blootstelling van de werknemers aan een biologisch agens kan meebrengen, verwezen naar de artikelen 5, 7, 8, 10, 11, 12, 13 en 14. Aangezien artikel 5 de vervanging van het biologisch agens inhoudt, is het onzes inziens onmogelijk om dit toe te passen bij een werkzaamheid die niet het welbewuste voornemen impliceert met een biologisch agens te werken of een dergelijk agens te gebruiken. Artikel 6 daarentegen, dat de bepalingen inzake de vermindering van risico's aanhaalt, is wel toepasbaar in deze situatie. Artikel 5 in de richtlijn komt overeen met artikel VII.1-14 in codex over het welzijn op het werk en artikel 6 in de richtlijn komt overeen met artikel VII.1-15 en VII.1-16 in codex over het welzijn op het werk. Door artikel VII.1-14 uit de lijst te halen en de artikelen VII.1-15 en VII.1-16 toe te voegen, zetten we de fout die aanwezig is in de richtlijn recht in de codex over het welzijn op het werk.

Deze fout in de Europese richtlijn werd door middel van het verslag over de praktische tenuitvoerlegging van de Richtlijnen in verband met veiligheid en gezondheid meegedeeld aan de Europese Commissie, zodat deze de nodige maatregelen kan treffen om deze fout recht te zetten. Er dient tevens op gewezen te worden dat bij de omzetting van een Europese richtlijn naar Belgisch recht moet gestreefd worden naar het bereiken van het doel van deze richtlijn, wat impliceert dat de bepalingen van een richtlijn niet noodzakelijk letterlijk moeten worden overgenomen.”

De stelling dat artikel 5 van richtlijn 2000/54/EG niet toepasbaar is wanneer er geen sprake is van een welbewust voornemen om met een biologisch agens te werken, en dat geen afbreuk wordt gedaan aan de volkomen toepassing van de richtlijn wanneer de verwijzing naar die bepaling niet uitdrukkelijk wordt overgenomen in het nationaal recht, kan worden bijgetreden. Overeenkomstig artikel 20 van richtlijn 2000/54/EG zal deze wijziging wel moeten worden meegedeeld aan de Europese Commissie.

Artikel 2

7. Artikel 2 van het ontwerp beoogt wijzigingen aan te brengen in de Franse tekst van bijlage VII.1-1 van de codex, om deze in overeenstemming te brengen met een rechtzetting van de Franse tekst van de bijlagen bij richtlijn 2000/54/EG.² Volgens de gemachtigde is het niet nodig om de tweede rij met naam “*Francisella tularensis* subsp. *holarctica*” te vervangen door “*Francisella tularensis* subsp. *mediasiatica*”, omdat die wijziging al is doorgevoerd bij het koninklijk besluit van 23 november 2020 ‘tot wijziging van boek VII, titel 1 betreffende

² Rectificatif à la directive (UE) 2019/1833 de la Commission du 24 octobre 2019 modifiant les annexes I, III, V et VI de la directive 2000/54/CE du Parlement européen et du Conseil en ce qui concerne des adaptations purement techniques, Pb.L. 31 oktober 2019, afl. 2023/90059.

biologische agentia van de codex over het welzijn op het werk'. De Franse tekst van de door dat besluit vervangen bijlage VII.1-1 van de codex bevat echter nog steeds een dubbele vermelding van "*Francisella tularensis* subsp. *holarctica*". Hierover bevestigde de gemachtigde dat indien de correctie niet is gebeurd, dit alsnog zal moeten gebeuren met het voorliggend ontwerp. Hiermee kan worden ingestemd.

Artikel 3

8. In de Nederlandse tekst van artikel 3 van het ontwerp moet de correcte benaming van de te wijzigen bijlage VII.1-2 gebruikt worden, zijnde "Aanwijzingen voor beheersmaatregelen en beheersingsniveaus bedoeld bij artikel VII.1-21".

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

OBSERVATION PRÉLIMINAIRE

2. Compte tenu du moment où le présent avis est donné, le Conseil d'État attire l'attention du demandeur de l'avis sur le fait que la dissolution des Chambres législatives emporte que, depuis cette date et jusqu'à ce que, à la suite de l'élection de la Chambre des représentants, le Roi nomme un nouveau gouvernement, le gouvernement ne dispose plus de la plénitude de ses compétences. Le présent avis est toutefois donné sans qu'il soit examiné si le projet relève bien des compétences ainsi limitées, la section de législation n'ayant pas connaissance de l'ensemble des éléments de fait que le gouvernement peut prendre en considération lorsqu'il doit apprécier la nécessité d'arrêter ou de modifier des dispositions réglementaires.

PORTÉE ET FONDEMENT JURIDIQUE DU PROJET

3. Le projet d'arrêté royal soumis pour avis a pour objet de modifier un certain nombre de dispositions du livre VII, titre 1er, du Code du bien-être au travail (ci-après : le Code), qui concernent les agents biologiques. Il ressort des pièces jointes à la demande d'avis que ces dispositions sont adaptées en vue d'assurer une transposition davantage conforme de la directive 2000/54/CE du Parlement européen et du Conseil du 18 septembre 2000 'concernant la protection des travailleurs contre les risques liés à l'exposition à des agents biologiques au travail'.

4.1. Ainsi qu'il est mentionné dans le préambule du projet, ce dernier trouve son fondement juridique dans l'article 4, § 1er, de la loi du 4 août 1996 'relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail'. Cette disposition habilite le Roi à « imposer aux employeurs et aux travailleurs toutes les mesures nécessaires au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail ».

4.2. En outre, l'arrêté royal du 28 avril 2017 'établissant le livre VII Agents biologiques du code du bien-être au travail', qui a inséré les dispositions à modifier, trouvait également un fondement juridique, entre autres ¹, dans l'article 5, § 3, de la loi du 4 août 1996, qui habilite le Roi à « préciser » les principes généraux de prévention en matière de bien-être au travail « et [à] les élaborer de façon plus précise en application ou en prévision de situations à risques spécifiques ». À la question de savoir si cette disposition doit aussi être invoquée à titre de fondement juridique du projet, le délégué a répondu en ces termes :

« Over het algemeen worden de besluiten met betrekking tot de codex vastgesteld op basis van artikel 4, §1 van de welzijnswet. Een verwijzing naar artikel 5, §3 is slechts

---

¹ Cet arrêté trouvait également un fondement juridique dans l'article 12, § 1er, 5°, de la loi du 4 août 1996, mais cette disposition ne procure pas de fondement juridique en ce qui concerne le projet à l'examen.

nodig, indien er specifieke toepassingsregels met betrekking tot de algemene preventiebeginselen worden vastgesteld. Er kan gesteld worden dat dit het geval is met betrekking tot de maatregelen ter bescherming van werknemers bij blootstelling aan biologische agentia ».

On peut se rallier à ce point de vue. Le préambule du projet devra dès lors également mentionner l'article 5, § 3, de la loi du 4 août 1996.

EXAMEN DU TEXTE

Article 1er

5. L'article 1er du projet vise à remplacer l'alinéa 1er de l'article VII.1-18 du Code. Il est précisé que les mesures prises conformément à cet article concernent des situations comportant un risque d'« exposer non intentionnellement » les travailleurs à un agent biologique. La disposition actuelle mentionne uniquement « exposer » les travailleurs, à l'instar de l'article 4, paragraphe 2, parallèle, de la directive 2000/54/CE. À la question de savoir si une discordance n'est pas ainsi créée avec cette disposition de la directive, le délégué a donné la réponse suivante :

« Verduidelijking van de werkzaamheden die onder de werkingssfeer van de richtlijn/bepalingen van de codex inzake biologische agentia vallen: de bepalingen in de codex geven reeds aan dat werkzaamheden, waarbij er geen welbewust voornemen bestaat om te werken met een biologisch agens, maar wel blootstelling van de werknemers aan een biologisch agens met zich mee kan brengen, ook onder de bepalingen van boek VII vallen, wanneer de risicoanalyse dit uitwijst. De toevoeging van 'onopzettelijke blootstelling' is echter een duidelijkere manier om dit te formuleren en ervoor te zorgen dat er geen twijfel kan bestaan over het niet-intentionele karakter van een mogelijke blootstelling. De bewoording inzake onopzettelijk blootstelling is overgenomen uit de 'opmerking vooraf' van bijlage I - Indicatieve lijst van beroepswerkzaamheden van de richtlijn. De inhoud van deze bijlage en artikel 4 van de richtlijn diende als basis voor de inhoud van artikel VII.1-18 van de codex over het welzijn op het werk. Met deze wijziging wordt de inhoud van bijlage I van de richtlijn correcter weergegeven ».

On peut se rallier à ces explications.

6. L'article VII.1-18, alinéa 1er, en projet, du Code modifie les références aux dispositions de ce dernier contenant les mesures qui doivent être prises en cas de risque d'exposition non intentionnelle. La référence à l'article VII.1-14 (remplacement de l'agent biologique par un agent qui n'est pas dangereux ou qui est moins dangereux) est supprimée, et une référence aux articles VII.1-15 (mesures appropriées de confinement physique contre l'exposition), VII.1-16 (réduction du risque d'exposition à un niveau bas) et VII.1-56 à VII.1-81 (dispositions relatives aux vaccinations et concernant l'information et la notification à l'inspection) est ajoutée.

L'article VII.1-18, à modifier, du Code transpose l'article 4, paragraphe 2, de la directive 2000/54/CE. Cette disposition contient aussi une référence à l'article 5 de cette directive, qui est transposé par l'article VII.1-14 du Code. Invité à justifier la suppression de la référence à l'article VII.1-14 du Code au regard de la référence à l'article 5 de la directive 2000/54/CE figurant à l'article 4, paragraphe 2, de cette directive, le délégué a répondu comme suit :

« De motivering om artikel VII.1-14 uit de lijst van artikelen met maatregelen te schrappen, is omdat er een fout staat in de richtlijn 2000/54/EC: er wordt namelijk in artikel 4 van de richtlijn, bij een werkzaamheid die niet het welbewuste voornemen impliceert met een biologisch agens te werken of een dergelijk agens te gebruiken, maar wel blootstelling van de werknemers aan een biologisch agens kan meebrengen, verwezen naar de artikelen 5, 7, 8, 10, 11, 12, 13 en 14. Aangezien artikel 5 de vervanging van het biologisch agens inhoudt, is het onzes inziens onmogelijk om dit toe te passen bij een werkzaamheid die niet het welbewuste voornemen impliceert met een biologisch agens te werken of een dergelijk agens te gebruiken. Artikel 6 daarentegen, dat de bepalingen inzake de vermindering van risico's aanhaalt, is wel toepasbaar in deze situatie. Artikel 5 in de richtlijn komt overeen met artikel VII.1-14 in codex over het welzijn op het werk en artikel 6 in de richtlijn komt overeen met artikel VII.1-15 en VII.1-16 in codex over het welzijn op het werk. Door artikel VII.1-14 uit de lijst te halen en de artikelen VII.1-15 en VII.1-16 toe te voegen, zetten we de fout die aanwezig is in de richtlijn recht in de codex over het welzijn op het werk.

Deze fout in de Europese richtlijn werd door middel van het verslag over de praktische tenuitvoerlegging van de Richtlijnen in verband met veiligheid en gezondheid meegedeeld aan de Europese Commissie, zodat deze de nodige maatregelen kan treffen om deze fout recht te zetten. Er dient tevens op gewezen te worden dat bij de omzetting van een Europese richtlijn naar Belgisch recht moet gestreefd worden naar het bereiken van het doel van deze richtlijn, wat impliceert dat de bepalingen van een richtlijn niet noodzakelijk letterlijk moeten worden overgenomen ».

On peut se rallier à la thèse selon laquelle l'article 5 de la directive 2000/54/CE ne s'applique pas s'il n'y a pas d'intention délibérée de travailler avec un agent biologique, et selon laquelle il n'est pas porté atteinte à la pleine application de la directive si la référence à cette disposition n'est pas expressément reproduite dans le droit national. Conformément à l'article 20 de la directive 2000/54/CE, cette modification devra toutefois être notifiée à la Commission européenne.

Article 2

7. L'article 2 du projet vise à apporter des modifications dans le texte français de l'annexe VII.1-1 du Code, afin de le conformer à un rectificatif du texte français des annexes de la directive 2000/54/CE². Selon le délégué, il n'est pas nécessaire de remplacer la deuxième ligne, à savoir « *Francisella tularensis* subsp. *holarctica* » par « *Francisella tularensis* subsp. *mediasiatica* », dès lors que cette modification a déjà été apportée par l'arrêté royal du 23 novembre 2020 'modifiant le livre VII, titre 1er relatif aux agents biologiques du code du

² Rectificatif à la directive (UE) 2019/1833 de la Commission du 24 octobre 2019 modifiant les annexes I, III, V et VI de la directive 2000/54/CE du Parlement européen et du Conseil en ce qui concerne des adaptations purement techniques, JO L. 31 octobre 2019, liv. 2023/90059.

bien-être au travail'. Or, le texte français de l'annexe VII.1-1 du Code, remplacée par cet arrêté, mentionne toujours deux fois « *Francisella tularensis* subsp. *holarctica* ». Interrogé à ce sujet, le délégué a répondu que si la correction n'a pas été opérée, le projet à l'examen devra encore l'effectuer. On peut se rallier à ce point de vue.

Article 3

8. Le texte néerlandais de l'article 3 du projet doit utiliser la dénomination correcte de l'annexe VII.1-2 à modifier, à savoir « Aanwijzingen voor beheersmaatregelen en beheersingsniveaus bedoeld bij artikel VII.1-21 ».

DE GRIFFIER —
LE GREFFIER

DE EERSTE VOORZITTER —
LE PREMIER PRÉSIDENT

Greet VERBERCKMOES

Wilfried VAN VAERENBERGH